

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen hver dag kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Septuagesima. — Stasjonsgudstjeneste i det evige Roma. — Til Kyndelmesse. — Enkelte veiledninger til hellighet. — Jakobs brev — en avhandling av prof. Lyder Brun. — † Mére Humbeline. — Elbjørg Larsen. — Herjemme. — Moder Cosmasia 70 år. — Et lite kursus i kirkelatin.

SEPTUAGESIMA

Vi hører i dagens tekst om arbeiderne i vingården — hvorledes Herren til livets forskjelligste tider minner menneskene om det ene fornødne: å arbeide i hans vingård i vår sjel. Noen følger jo hans kallende røst i livets tidligste dager — andre i ungdommen — andre endelig først i den ellefte time, i oldingalderen. Til forskjellig tid våkner sjelene således til et personlig kristenliv, men når det så enn er blir oppgaven dog alltid den samme: et bevisst arbeid på sjelens hellighet — et arbeid som aldri kan eller må hvile. For slår vi oss til ro og mener at nå er vingården pusset og fin og strevet unnagjort, vil ugrasset spire opp og litt ett hvert, så gradvis at vi neppe merker det, kvele alt det vi inntil nå har framelsket ved den Helligånds hjelp. Vi må alltid ha det klart at vårt kristenliv, vårt liv som personlig kristen, aldri står stille: er det ikke framgang går det uvegerlig tilbake. En alvorlig sannhet å holde seg for øye.

Vår evige velferd avhenger jo av dette. For er vårt sjeleliv i stadig vekst er alt i orden, om vi så enn omgis av mørke og må lide under forfølgelser, motgang eller andre vansker av ymse art. Er derimot vårt åndelige liv i tilbakegang gagnar det oss lite om vi har medgang i alt vi foretar oss og kan nytte alle jordens gleder.

Det er derfor en av våre viktigste oppgaver å komme til klarhet over hvordan det slik står til med oss, men det er ingen lettvin sak. Vi trenger hjelp og den beste hjelp til dette selverkjennelsesarbeid får vi i skriftestolen. En annen god hjelp er om vi kan gjennomføre en grundig samvittighetsransakelse hver kveld — la dagens gjerninger, ord og tanker passere forbi oss og i lyset av Guds ord få overblikk over det som har vært virkelig arbeid i vingården, arbeid i og for det Guds rike som er innen i oss. Men en slik ransaken er vanskelig, fordi vi her mangler det som vår skriftefar

kan gi oss: overblikk og bedømmelse ut fra et helt objektivt grunnlag, fri for de mange mer eller mindre bevisste undskyldninger og forklaringer som vår sjel alltid er rede til å framsette til gunst og forsvar for seg selv. Han kan også best av alle hjelpe oss i bekjempelsen av den fare som skrupuløsiteten er: den overdrevne selvanklage og selvbebreidelse, som meget ofte bare er et skalkeskjul for åndelig hovmot skjønt den kamuflerer seg som ydmykhet, idet en setter sitt jeg så høyt at en ikke kan bære over med den ringeste ufullkommenhet hos seg selv!

Den s a n n e kristne ydmykhet er av en helt annen art: hvor bedrøvet vi enn kan være over vår egen synd, så stadfester vi dog i vårt hjerte ordet, forjettelsen: «som bedrøvede dog glade». Vi skal være utilfreds med oss selv og vår ufullkommenhet, men vi må aldri glemme at denne utilfredshet samtidig skal være oss en s p o r e til å komme videre fram — et våpen til å bekjempe alle fristelser som vil dra oss bort fra livet i vingården. Vi blir da ikke stående ved vår utilfredshet, ved våre mangler, men prøver ut fra hele vår gode vilje og ved flittig bruk av Kirkens nådemidler å tilegne oss det vi føler vi trenger: mer tålmod, større selvfornektelse, videre kjærlighet eller hva det nå ellers kan være for en plante i Herrens vingård i oss, som særlig trenger vår oppmerksomhet og omhu for å trives og vokse, sette blomst og bære frukt.

Med søndag septuagesima begynner påskens forberedelsestid. Må vi i år — i dette vanskelige år hvor det kalles på kristenhetens krefter som vel neppe før i vår levetid — bruke den rett, så vår sjel blir forlenet med Kristi egne krefter fram til en oppstandelsesfest hinsides Getsemane og Golgata! Må det spire og gro under arbeidet i Herrens vingård så vi på den store oppgjørets dag må bli med blant de utvalgte — blant dem hos hvem Herrens godhet har båret frukt i vår godhet imot alt og alle!

Stasjonsgudstjeneste i det evige Roma.

Av sokneprest A. Høeg.

Alltid aktuell, med bud til hver eneste tid og hver eneste slekt er vår hellige Kirkes liturgi vokst fram av hjem søkkelser og lidelser, av forfølgelse og nød som hjertenes inntrengende og tillitsfulle rop til Gud om nåde og miskunn. Derfor har liturgien en rikdom av sannheter å lære også vår tid, og da i dag i langt høyere grad enn under normale forhold. For Kirkens bønn i liturgien er sprunget fram av forhold som i meget lignet de forhold vi lever under akkurat nå, så Kirkens bønn derfor skulle ha alle betingelser for å bli vår tids bønn fremfor noen annen.

Messeformularene i den romerske messebok er nemlig for en stor del blitt til i Romas trengselsår i 6.—8. århundre, er sprunget fram av nøden som menneskehjertets gripende rop om hjelp og nåde, tillitsfulle rop som er gått i arv fra slekt til slekt, fra folk til folk over hele jordens krets, bønnens og tillitens røster i en stormjaget menne sketheit.

Ikke minst av denne grunn trenger vi til å fordype oss i liturgiens brennende bønn, og av den øse lys og kraft til å komme gjennom krigens lidelser. Fastetiden gir oss det beste høve til dette. Dag for dag kan vi i messeboken følge Kirkens bønn, like aktuell og levende i dag som dengang for 12—1300 år siden, like hjertegripende og innerlig i dag som dengang.

Gjelder det som her er sagt for liturgien i sin alminnelighet, så har det enda større gyldighet for *stasjonsgudstjenestene*, slik disse 89 ganger møter oss med egne messeformularer i Den romerske messebok. *Statio ad Sanctum Petrum, ad Sanctam Anastasiam, ad Sanctum Laurentium* osv. leser vi over messeformularene, men bare de færreste er klar over den betydning denne henvisning har for en virkelig forståelse av og fordypelse i messeformularenes åndelige innhold og rikdom. Derfor vil vi i det følgende forsøke å gi en forklaring av stasjonskirkene i Roma og deres innvirkning på messeformularene, for slik å gi hjelp til fordypelse i våre herlige liturgiske tekster.

Det hersker ikke full enighet blant historikerne om stasjonskirkenes og stasjonsgudstjenestenes opprinnelse. Vitenskapen har her som alltid i vår hellige Kirke full frihet i alle svevende spørsmål, og lærde granskere søker stadig å kaste mere og mere lys inn over vår hellige liturgis opphav og utvikling. Etter det resultat de lærde til nå er kommet til, er Jerusalem, eller rettere sagt kirken i Jerusalem opphavet til stasjonsgudstjenestene i vår hellige liturgi. Tidlig knyttet nemlig de kristne sine gudstjenester til de steder hvor Vår Herre og Frelser Jesus Kristus

hadde levd og lidt. Arets minnedager ble feiret med liturgiske gudstjenester nettopp på disse steder: Julen i Betlehem, skjærtorsdag i Getsemane, langfredag på Golgata og påskedag i Oppstandelseskirken.

Slik fikk den kristne kultus allerede tidlig et sterkt preg av bevegelse og liv, et dramatisk trekk om en så må si. Den ble levende og hjertegripende for deltagerne, noe beretningene fra de mange pilegrimer vitner om. Et slikt klart vitnesbyrd har vi i pilegrimen Etherias skrifter fra ca. år 380: «Dette er fremfor alt tiltalende og vel verd å legge merke til: både hymner og antifoner, lesestykker og ikke minst bønnene som biskopen fremsier, omfatter alt det som passer til og viser hen på både dagens fest og stedet hvor den feires.»

I dette vitnesbyrd har vi kort og klart og fullstendig forklaringen på stasjonskirkenes forhold til liturgi-ens tekst, slik dette forhold også tydelig taler gjennom Kirkens messebok.

Roma, setet for Petri apostoliske stol og hele Kirkes hode og mor, overtok meget tidlig den liturgiske skikk med stasjonkirker og stasjonsgudstjenester, særlig under innflytelsen av det livlige samkvem som hersket mellom den og kirken i Jerusalem i 4. og 5. årh. På denne måte fikk også den romerske liturgi sin bevegelse karakter, sitt sterke preg av liv og veksling som den har bevart gjennom århundrenes omskiftelser. Alt som kan tale til menneskesjelen og forsterke inntrykket av de evige sannheter dras med inn i liturgi-ens liv og skaper dens rikdom på menneskelighet og storhet.

Det evige Roma var som skapt for en slik utvikling, særlig ved de mange katakomber og gravkirker spredt omkring i bygdene utenfor bymurene. Kirker som St. Peter, St. Paul, St. Laurentius utenfor murene, Apostelkirken ved Via Appia, innbød formelig til liturgiske valfarter. Senere ble også de såkalte «titelkirker», soknekirkene i Roma, med sine mange religiøse og monumentale minner naturlige samlingssteder for de troende. Dit søkte de på de store fester når Petri etterfølger, Romas biskop, med sine prester, diakoner o. a. geistlige høytidelig feiret det hellige messeoffer.

Slik oppsto de romerske stasjonkirker etter forbilde av valfartskirkene i Jerusalem. Roma fikk sin fødselskirke i den store Mariakirke, Maria Maggiore, som huset en etterligning av fødselsgrøtten i Betlehem, sin gravkirke i «Det Hellige Kors kirke i Jerusalem» (Santa Croce in Gerusalemme), som den heter den dag i dag, og som verner om de hellige relikvier av Frelserens kors, og endelig sin oppstan-

delseskirke i St. Anastasia, eller Anastasis, ved foten av keiserslottet på Palatinhøyden.

Helt fra begynnelsen knyttet messetekstene seg nær til minner og forhold ved de forskjellige stasjonskirker, og dette karakteristiske trekk ble bevart under hele utviklingen av stasjonsordningen. På dette vis er den romerske messebok, som vi bruker, blitt preget av romerske forhold, skikker, minner og helgener, så den i mere enn en henseende er romersk. Ingen kan derfor forstå messeboken i hele dens rike og dype innerlighet uten kjennskap til disse forhold.

«Statio» er et uttrykk som også finnes i den greske liturgi og hos mange kirkefedre, dels brukt om en slags halvfastedager, som sluttet klokken 3 etterm., og som også ble feiret med liturgiske sammenkomster, dels om slike sammenkomster alene og om selve stedet for sammenkomsten. I den greske kirke bruktes ordet bare i forbindelse med fastedager, og i sammenligning med det militære romerske «statio», vakt, betød ordet opprinnelig i kirkelig bruk også vakt, geistlig vakt, og gikk først senere over til å betegne liturgiske gudstjenester som ble holdt i bestemte kirker, som på forhånd var blitt bekjentgjort for de troende. I våre dager tenker vi ved «statio» nærmest på de liturgiske gudstjenester som hver dag i fastetiden holdes i bestemte romerske kirker. Men det finnes også «stationes» utenfor fastetiden, som før nevnt bærer 89 messeformularer betegnelsen «Statio» i messeboken.

På de dager det var tilsagt stasjonsgudstjeneste, samlet folket seg i en bestemt kirke, collecta, i nærheten av stasjonskirken. Dit kom også Romas biskop med sitt følge, og etterat paven hadde bedt dagens bønn, collecta (derav navnet på samlingsstedet), dro alle i høytidelig prosesjon til stasjonskirken. Foran ble stasjonskorset båret, etter dette fulgte presteskaper og folket til fots under salmesang, eller litaniet ble sunget, til sist kom paven til hest. Den egentlige stasjonsgudstjeneste var dog frembærelsen av det hellige messeoffer i selve stasjonskirken. Dette ble feiret enten av paven selv eller av en av hans delegater. Bønnen «super populum» (over folket) som i fastetiden føyes til kirkebønnene er de

samme bønner som ble brukt dengang, som avslutning på stasjonsgudstjenesten og som tegn til at de troende kunne trekke seg tilbake. Den hadde m. a. o. samme funksjon som «Ite missa est».

Askeonsdag, den første stasjonsdag i fasten, dro prosesjon fra St. Anastasia opp til St. Sabina på Aventinhøyden. Paven deltok i prosesjonen med den i St. Anastasia vigslende aske på hodet, og så sent som i 12. årh. finner vi hos kanniken Benedikt til St. Peter, i hans bok «Liber Politicus» skildringen av en eiendommelig seremoni som knyttet seg til

Askeonsdagens stasjonsgudstjeneste i St. Sabina: Når paven ikke selv deltok i denne gudstjenesten, tok en akolyt etter messen en ulldott, dyppet den i oljen i en av kirkens lamper, tørret den forsiktig av og brakte den til Patriarchum i Lateranet. Her overrakte han den til paven med disse ord: «I dag var stasjonsgudstjenesten i St. Sabina, som hilser deg.» Den hellige far kysset så ærbødig ulldotten og svarte: »Deo gratias», Gud være lovet. Dette gjenok seg etter hver stasjon som paven ikke deltok i. Dottene ble omhyggelig oppbevart og ved pavens død sydd inn i en pute som ble lagt under hans hode i kisten.

Under den store utvikling av Roma og pavedømmet undergikk også stasjonsgudstjenestene en rivende utvikling og ble etterhvert omgitt med ikke liten høytid. I den «I. Ordo Romanus», den romerske gudstjenesteordning, har vi en ganske livlig skildring av stasjonsgudstjenestene, slik disse fant sted etter Gregor den stores tid:

Fra alle Romas 7 regioner eller bydeler, dro først alle defensores, dvs. de som hadde fått lavere vigslere, til fots til stasjonskirken foran selve den pavelige prosesjon. Så fulgte til hest de pavelige diakoner, embetsmenn ved patriarchum, to regionsnotarer, regionsdefensorene og regionsubdiakonene.

Også den hellige far var til hest, og hesten ble ført av to «strator-eslaici». Etter paven fulgte til hest andre av patriarchiums embetsmenn, av hvilke de to, nomenclator og saccellarius, hadde til oppgave å ta seg av dem som ønsket å forelegge sine saker for paven idet han red forbi. Til sist fulgte geistlige med de hellige bøker og karr, som de hadde fått utlevert av førstesakristanen ved Lateranet.

Til Kyndelmesse.

«Din sjel, Maria, skal et sverd gjennomtrengre» — forferdende ord for en mor! Men Maria mottar dem i stillhet. Måtte vi lære av ditt eksempel, o hellige Guds mor! Du spør ikke i angst: «Når skal dette skje?» — og da det skjer bryter du ikke ut i klage og beklagelse. Din frykt er uten nysgjerrighet som din smerte ikke kjenner utålmodighet. Du lærer oss i offervillig taushet å underkaste oss Guds vilje og hans tilskikkelser — be for oss at vi kan få del i din sjelsstyrke! For da finner vi fram til den sjelefred som ikke er av denne verden, men som lyser gjennom all jordisk mørke og viser oss veien vi skal følge for å vinne fram til vår evige bestemmelse.

Vi trenger til som Simeon å erkjenne det ene sanne lys — trenger det som aldri for i den mørklagte verden vi nå er satt til å leve og virke i. Vis oss dette lys, din sønns evige lysende kraft, Maria! La dette lys bli oss til oppreisning så også våre øyner får skue frelsen for oss selv, våre hjem, vårt folk og alle jordens folk! Amen.

Erkediakonen bar evangelieboken, en subdiakon epistolariat osv. Pavens tronstol var allerede tidlig om morgenen blitt brakt til stasjonskirken av pavens husfolk.

Dit hadde også den øvrige del av Romas geistlighet satt kursen med de 7 regionskors, som ble oppbevart i St. Anastasiakirken. Geistligheten tok plass i koret, biskopene satt til høyre for paven, prestene til venstre. Munkene hadde sine plasser rett foran sangkoret, adelen sine plasser, legfolket, menn og kvinner på hver sin side, fylte skipet.

Ved kirkedøren ble paven og hans følge mottatt av akolytene og defensorene fra den kirkelige region som hadde tjeneste, og deretter av stasjons- eller titelkirkens sokneprest sammen med andre geistlige. Under salmesang og med svingende røkelseskarr ble så paven ført inn i kirken til sakristiet, og så fulgte den høytidelige messe med dens rike ritual og med dens mange æresbevisninger mot den hellige far, som allerede dengang var blitt også verdslig fyrste. Disse æresbevisninger viser tydelig påvirkning fra skikkene ved det byzantinske hoff, men da disse faller utenom rammen for vårt emne, skal vi heller senere komme tilbake til dem og til de seremonier som frembærelsen av messeofferet dengang var omgitt med, men som forlengst er forsvunnet eller forenklet.

Det foreligger en dyp og innerlig enhetstanke til grunn for disse stasjonsgudstjenester. Sokneprestene ved titelkirkene, de såkalte «presbyteres titularer», senere kalt kardinaler, pleide ved disse høve å feire den hellige messe sammen med paven i Laterankirken: «Simul cum pontifice verbis et manu conficiunt.» Denne concelebrasjon av den hellige messe var et uttrykk for enheten i prestedommet og fellesskapet i altertjenesten. Når nå paven med sin klerus i høytidelig opptog dro til de andre kirker til stasjonsgudstjenesten og feiret det hellige messeoffer der, ble også dette et gripende uttrykk for den innerlige enhet i alter og offer, et synlig bevis på den gjensidige, levende kjærlighet.

Ennå mere gripende er skikken med det såkalte «Fermentum». Ved hver stasjonsgudstjeneste tok paven til side en partikkel av Eukaristien for hver titelkirke. Disse partikler av det av paven konsakrerte alterbrød, av Sakramentet, ble så brakt til titelkirkene for der å føyes til i kalken konsakrert av titelkirkens sokneprest. Skjønnere og mere gripende kan ikke enheten og fellesskapet i tro og offer uttrykkes, derfor fortjener denne skikk å bli husket oss til eksempel og til gjenoppliving av enhetsfølelsen mellom oss og våre trosfeller spredt ut over hele jordens krets, ikke bare de som nå er, men også de som var, og de som skal komme ned gjennom århundrene.

*

Stasjonsgudstjenestene som de finner sted i Den Evige Stad i dag, skiller seg sterkt fra dem vi nettopp har skildret, ikke i innerlighet, men i ytre høytid. Også nå smykkes stasjonskirkene til fest, så vidt kirkens liturgiske forskrifter for fastetiden tillater det. Stasjonskirkenes kostbarheter, særlig relikviene, stilles ut, så de troende kan ære dem, og hele dagen

fra tidlig morgen til sent på kveld strømmer de troende til kirkene.

De unge, nylig vigslede prestene fra de mange nasjonale og internasjonale kollegier i Roma, er gjerne de første om morgenen, ofte ved 5—6 tiden. Enhver prest vigslet i Roma nærer jo et innerlig ønske om å frembære det hellige messeoffer på martyrenes graver, på de ærverdige gamle altre som det knytter seg så rike minner til fra århundres fromhet og troskamp. I flokker kommer disse prester av alle verdens nasjoner og av alle raser, ofte har de også ennå ikke vigslede studiekamerater med som messetjenere. Der møtes da tysker med englender, franskmann med italiener, kineser med japaner i troens og offerets enhet, levende bevis på apostelens ord: «enheten i ånden i fredens sambånd En Herre, en tro, en dåp, en Gud og alles far, som er over alle, ved alt og i oss alle» (Ef. IV, 3—6).

Det hersker en egen fortettet stemning av andakt og hellig ro i de eldgamle, ærverdige kirker en slik tidlig morgenstund, og en tar med seg fra disse opplevelser inntrykk som lever og virker dypt i sjelen gjennom hele livet, og som holder levende kjærligheten til og hengivenheten mot kristenhetens hovedstad, Roma Aeterna. Den som engang har vært med til disse stille gudstjenester ved martyrenes graver, lengter hvert eneste år tilbake til Roma, så snart den stille fastetid er inne.

Slag i slag følger så hellige messer til den høytidelige høymesse utpå formiddagen. Denne celebres enten av kirkens titularprest, som for de eldste kirker alltid er en kardinal, eller av en biskop. Messeformularet er alltid stasjonsdagens, selv om det er en stor fest som f. eks. St. Josefsfesten. Om ettermiddagen finner så den tradisjonelle stasjonsprosesjon sted med avsyngelsen av Litaniet og de gamle salmer. Det romerske folk tar livlig del i disse gudstjenester, ikke minst de mange broderskaper og fromme foreninger. Hele dagen er kirken fylt av liv og bevegelse, av folk i bønn enkeltvis eller i grupper.

Utøver ettermiddagen er det atter de mange prestedestuderer som preger høytiden i stasjonskirkene. Fra sine forelesninger i de forskjellige lærde institutter for filosofi, teologi, bibelforskning, kirkemusikk, kirkerett, misjonslære, arkeologi, kirkekunst osv. kommer de i større og mindre flokker, kneler i bønn og ber de eldgamle stasjonsbønnene som slekt etter slekt i over et årtusen har bedt på de samme steder og ved de samme hellige minner, og sist, men ikke minst, i den samme ånd og for de samme formål. Passer det med tiden, deltar de også i stasjonsprosesjonen, for så å forsvinne like stille og med den samme fart som de kom.

Ubeskrivelig — det er det rette ord for det liv og den stemning som hersker i stasjonskirkene på disse dager. En må selv oppleve det for å kunne forstå rikdommen i disse. Derfor bør enhver som får høve til å reise til Roma, bruke nettopp faste- og påsketiden til besøket. Og eier en da bare litt forståelse av andre folks særpreg og respekt for tradisjoner, vil stasjonsgudstjenestene bli en opplevelse en aldri vil glemme.

A. Høgh.

Enkle veiledninger til hellighet.

Ved Peter Schindler.

(Forts. fra forrige nr.)

Ofte hoper vi *engstelse* på engstelse ved å stirre inn i framtiden. Bekymre deg ikke for dagen i morgen og absolutt ikke for dagene etter. en eneste oppgave er å bruke den nærværende stund godt.

Lukk ditt hjerte opp så det kan romme *store ting*: Guds Kirkes anliggender, sjelenes frelse og streben etter hellighet i nådens verden. Ved selvforømmelse overvinne du lettest det dårlige i deg selv. Det er en befrielse å bli kvitt seg selv!

Fastetiden skal holdes som en hellig og fredfylt tid hvor vi helt konsentrerer oss om Guds kjærlighet.

Forskjellen på en helgen og alminnelig kristen er helgenens *uavbrutte samtykke* overfor Gud og *avslag* overfor djevelen, verden og det onde i jeg'et.

Våre *idealer* og *motiver* danner vår karakter idet de viser om vi søker oss selv eller Gud.

For den fromme er det til tider vanskeligere å gi avkall på *fromhets-* og *kjærlighetsøvelser*, som ikke forlanges av ham, enn på det onde. Men det er mer fortjenstfullt å passe det en er satt til i livet enn alltid å lenges etter det en ikke egner seg til eller som Gud har satt andre til.

Gud er så stor og så grenseløs uendelig at han elsker mennesker med *vidt syn* og *åpent sinn*. Glem derfor deg selv og dine små planer og interesser og gi all ting i hans hender — og interesser deg så for hele hans Kirke og for den hele verdens frelse.

Selv i streben etter fullkommenhet kan en være *selvisk*. Det er sikrest å overlate veksten til Gud og å søke ham ved å tjene andre. Og det er mange som trenger vår medlidenhet, vår forbønn, våre ofre.

La deg ikke slå ned av en *fiasko* — den skal bare stimulere deg til nye forsøk. Vi skal ikke dømmes etter vår suksess men etter våre anstrengelser og vår innsats.

Bønnens væsen er: forening med Gud. Dens redskaper er tanke og vilje. Følelsen skal spille en underordnet rolle.

Den sjel som er forankret i Gud gir han som regel *fred*.

Fred er Guds største gave til oss fordi den betyr all attrå oppfyllelse. Er all vår attrå til Gud har vi fred.

Bønn betyr for deg at du er et elsket barn som får tale med den mest overbærende, kjærlige og velvillige far.

Det er ingen så *modig* som den ydmyke, hvis hele fortrosthing er Gud og hvis eneste frykt er ham selv.

Da Kristi skjulte liv var *et liv i verden* kaller han de fleste til fullkommenhet gjennom et liv i verden — bare et fåtall gjennom klostret.

Det farligste ved djevelens tilskynnelser er at de ofte lyser av *snusfornuft*. Han viser sjelden horn og hale — oftest er han kledd som en lysets engel i «kjærlighetens» eller «vitenskapens» lærde kappe.

Det eneste solide fundament for et religiøst liv er

selvfornektelse. Er det holdbart lagt gjør stilen i det øvrige bygg ikke så meget fra eller til.

Lær den kunst stadig å *begynne forfra* om noe mislykkes, for det er veien til framskritt. Å stirre på minnene bak seg fører til stillstand og dermed tilbakegang fordi det tar nuet fra oss.

Er det ikke en storslått tanke: at vi har midler til å *gi Gud gaver*?

Oppgang og *nedgang* er en vesentlig del av vår erfaring i det åndelige liv. Nedgang muliggjør selvfornektelse — ta den derfor alltid i den mening!

Intet i verden kan *gjøre oss noe* hvis vi gjør Guds vilje.

Kristi liv, levet etter Faderens vilje er vårt eneste *forbilde*. Be om delaktighet i hans selvfornektelse.

Tap aldri motet! Mot er veien til framskritt. Motløshet utmarger vår sjelelige energi og lammer oss.

Legg ikke direkte og bevisst an på hellighet — det er så abstrakt — men lev som *helgener* har levet, så kommer hellighet av seg selv.

Hvor er det ofte svært å *elske* Guds vilje. Herren selv fant det jo blodigt hårdt å elske sin himmelske Fars vilje. Men gjør ditt beste — det gir fred.

Å være den korsfestede nær betyr *lidelse* av en eller annen art. Men å være villig til å lide viser at vi har god vilje og befrir oss fra å søke å tjene oss selv gjennom religiøs selvtilfredsstillelse.

(Forts.)

Jakobs Brev - en avhandling av prof. Lyder Brun.

Anmeldt av sokneprest v. d. Vlugt.

De siste årene har man i forskjellige protestantiske kretser kunnet iaktta en stigende vurdering av Jakobs brev. Ofte er dette evangeliske skrift blitt omtalt i bibeltimer, og meget tyder på at den oppreisning det har fått vil vare ved. «Jakobs brev, av Lyder Brun. Aschehougs forlag, Oslo» kan i så henseende betraktes som et tidens tegn.

Som kjent vendte Luther seg kritisk mot Hæbreerbrevet, Jakobs brev, Judas' brev og Johannes' Åpenbaring (for bare å nevne de ny-testamentlige skrifter). Især hadde han liten aktelse for Jakobs brev som han kaller «en strå-epistel som ikke har noe evangelisk preg på seg»: «Eine recht stroherne Epistel, denn sie doch keine evangelische Art an ihr hat.» Den meget ansette protestantiske bibelforsker Theod. v. Zahn kaller denne dom en sørgelig urettferdighet: (kfr. Grisar: Luther III. s. 444.) Luther nekter ikke at det er mange gode

ord i brevet, men i sin bibel vil han ikke ha det blant de rette hovedskrifter. (Kfr. Lyder Brun s. 13.) Prinsipielt holder prof. Brun seg til Luthers bibelkritikk, og bygger på den forutsetning at den katolske kirkes kanonavgjørelser (om hvilke bøker hører til Bibelen) ikke kan betraktes som ufeilbar. «Luther erkjente bare Bibelen for å være Guds ord i den utstrekning de stemte overens med den guddommelige røst i hans hjerte» (Pfleiderer.) Det kriterium hvoretter han prøver skriftenes kanonisitet er hans religiøse følelse, og den roser eller dadler de evangeliske skrifter etter grunnsetningen: «Was Christum treibt» (det som «driver Kristus»), bare det er det riktige Guds ord. Det øvrige i det Nye Testament er av ringere betydning og hører ikke hjemme der.

Likevel blir Jakobs brev av prof. Brun samt de fleste nåtids lutheranere betraktet som en virkelig bestanddel av Bibelen. Lyder Brun kaller det «en guddommelig styrelse at Jakobs brev med sin karakteristiske egenart har funnet plass i kirkens samling av hellige skrifter» (s. 13).

Kirkekonsiliet i Trient bekreftet den gamle tradisjon og avgav en ufeilbar erklæring også for Jakob-brevets vedkommende. Derved er dets kanonisitet en gang for alle blitt vernet mot all tvil og alt angrep, og uaktet brevet er meget mer teocentrisk enn kristocentrisk blir det av hele den katolske kristenhet æret som inspirert av Guds Ånd.

Luthers ordning av Bibelens kanon hvori Jakobs brev ble betraktet som en strå-epistel og ikke tilhørende det Nye Testament, ble i reformasjonsårhundret fulgt i en rekke engelske bibelutgaver, liksom i Olaus Petris svenske og Christian II.s danske Bibel. Mens den utenfor Tyskland etterhvert er blitt oppgitt igjen, blir den i den tyske kirkebibel ennå i vår tid opprettholdt. (Kfr. Brun s. 10.)

Prof. Brun skriver at det hører med til det N. T.'s rikdom at det ikke inneholder en ensartet lære, men omfatter en flerhet av forskjellige kristendomstyper og forkynnesformer. (S. 13.) Denne uttalelse kan misforståes, og en må ta sterk avstand fra den om det er meningen dermed å gi sektene innenfor protestantismen en evangelisk bekjennelse. Kristus har bare stiftet én Kirke, forkynt bare én lære som ikke kan godkjenne noen dogmatisk splittelse. At denne dogmatiske ensartede lære kan frembringe forskjellige kristendomstyper og forkynnesformer — alt ettersom forskjellige trosprinsipper og dyder blir fremhevet — er selvfølgelig klart. Således er det i Kirken plass såvel for teologen Paulus som for moralisten Jakob, for den dypsinnige Augustin og den saktmodige Frans av Assisi, såvel for den lærde Thomas av Aquino som for Kristi stridsmann Ignatius av Loyola.

De bibelske skrifter forkynner den ene og samme lære som blir belyst fra forskjellige kanter. Gjensidig utfyller de hverandre og danner sammen med den kirkelige overlevering hele Kristi åpenbaring. Det må være «én Herre, én tro, én dåp, én Gud og alles Fader». (Ef. 4, 5.)

Om forfatterskapet til Jakobs brev hevder prof. Brun at det må betraktes som en pseudonym skrivelse. «Det dreier seg om en «epistel», et litterært brev, skrevet

i den berømte Jakobs navn». (S. 196.) De argumenter han anfører for dette standpunkt er ikke overbevisende når man sammenligner dem med de gode grunner som taler for den tradisjonelle antagelse at Jakob, Alfeus' sønn, må identifiseres med Jakob, Herrens bror (d. e. slektning), og at brevet er blitt skrevet i året 48, altså før apostelkonsiliet.

Men det som interesserer oss mest er prof. Bruns fortolkning av Jak. 2, 14—26 om «troen som er død uten gode gjerninger». I sin fortolkning beveger han seg nemlig ikke langt unna det katolske standpunkt. Han sier bl. a. at den uvirksomme tro som Jakob bekjemper, ville heller ikke ha fått anerkjennelse hos Paulus. «Og de gjerninger som Jakob krever, krevet på sin vis også Paulus». (S. 108.) Troen må være virksom og vise seg i kjærlighet. (Gal. 5, 6.)

Paulus og Jakob framholder etter vår oppfatning en dogmatisk ensartet lære, men hver av dem gjør det ut fra sitt særegete religiøse sinnelag. Paulus har jo opplevet en plutselig omvendelse på veien til Damaskus hvor han ble overveldet av Guds nåde. Han er blitt nådens store forkynner. Jakob kan ikke påvise en slik bratt omvendelse. Han har ledsaget Frelseren på Hans vandring gjennom Palestina, og har sett Ham opstanden. Jakob går ut fra at hans lesere har den rette tro på Messias, og formaner at de må vise denne tro i gjerninger.

Et annet avsnitt som har stor interesse for oss er Jak. 5, 14—15, det kjente skriftsted om «den siste salvingens sakrament». Det avfeier imidlertid prof. Brun altfor lett. Han bruker fremdeles den misvisende oversettelse: «Er noen blant dere syk? Da må han kalle til seg *menighetens eldste*, og de skal be over ham og salve ham med olje i Herrens navn ... og har han gjort synder, skal det bli tilgitt ham».

Det eneste han innrømmer er at uttrykket «eldste» (presbuteros) her er gått over fra aldersbetegnelse til tittel. Ordet «ekklæsia» betegner til dels den kristne helmenighet «kirken» ... og dels den enkelte stedmenighet. Betydningen av Jak. 5, 14 skulle altså, også etter prof. Bruns tolkning, være klar, nemlig at «de som har tittel av presbyter i menigheten» m. a. o. kirkens prester skal kalles til den syke for i Herrens navn å utøve sitt embete.

Den i protestantiske kretser gjengse oppfatning at den siste oljes sakrament skulle være framstått i løpet av middelalderen, finner også sin plass i prof. Bruns avhandling. Hermed overses dog ikke alene den eldgamle kirketradisjon men også de skriftlige vitnesbyrd som er framkommet lenge før middelalderen, f. eks. pave Innocentius I's brev til biskop Decentius. (Denne pave døde i året 417.)

Bare den kjennsgjening at såvel den katolske kirke som de orientalske kirkesamfunn (tilsammen ca 3/4 deler av hele kristenheten) betrakter den siste salving som et sakrament til styrkelse av den syke på sjel og legeme, turde si professoren en del.

Hvis den sykes salving bare hadde til hensikt å tjene til «legemlig» helbredelse (kfr. Brun s. 170) kunne jo husfellene eller andre liksågodt forrette handlingen. Hvorfor må nettopp «menighetens eldste» d. e. kirkens prester bli tilkalt, be over den syke, salve ham med olje

i Herrens navn ... så og syndene vil bli tilgitt? Alt dette, samt brevets etiske formål og eskatologiske strekning, tyder på at vi her har å gjøre med en handling som ikke alene er til gagn for legemet men også for sjelen.

Uaktet disse bemerkninger og reservasjoner må det likevel fra katolsk hold hilses med glede at prof. L. Brun har utgitt denne eksegetiske avhandling om stedbarnet blant de evangeliske skrifter. Hans fortolkning vitner om grundige bibelkunnskaper, er oversiktlig og lett å følge. Han mener også at Jakob-brevet særlig innen den lutherske kirke sikkert hadde fortjent en større oppmerksomhet og en høyere vurdering enn det hittil har fått (s. 203.) «Ennå den dag i dag har det et alvorsord å si kirken og teologien — fram for alt om «gjerningenes» d. e. moralens stilling og betydning både i det kristne liv og i den kristne tenkning». (S. s.)

Den første pave formaner de troende: «Brødre, legg derfor så meget mer vinn på å sikre deres kall og utkåring ved gode gjerninger — derved skal det i rikt mål åpnes inngang for dere til vår Herres og Frelsers Jesu Kristi evige rike». (II. Pet. 1, 10—11.) Og på dommedagen vil Menneskesønnen si: «Kom hit, de som Min Fader har velsignet ... hva de har gjort mot en av disse Mine minste brødre, har de gjort mot meg». (Matt. 25, 34 sq.)

H. v. d. Vlugt, Hamar.

Mére Humbeline,

En av de eldste St. Josephssøstre — en av dem som har vært med i den tidligste tid og har båret dagens byrde og hete slik som de første søstre gjorde det under vansker som en nå neppe kan forestille seg — er avgått ved døden i den høye alder av 89 år. Mére Humbeline — Louise Humbeline Berkel — var i mange år priorinne ved Vår Frue Hospital i Oslo og kom derved i forbindelse med mange mennesker, syke og friske, som alle lærte å sette pris på denne rettlinjede karakter med den klare forstand og det varme hjerte. Ved sin død hadde hun vært over 50 år i Norge — opprinnelig kom hun fra Lothringen — og ble straks etter sin ankomst hertil landet i 1892 priorinne ved Vår Frue Hospital, som imidlertid den gang var en såre beskjedne institusjon imot hva det er nå. I «Aftenposten» leses følgende vakre nekrolog:

«I 27 år sto hun som hospitalets forstanderinne og nedla i denne store og ansvarsfulle stilling et betydelig og grunnleggende arbeid. Det var hun som sto i ledelsen da hospitalets første store bygning ble reist på det nå-nåværende hospitalsområde, og hun var med å legge generalplanen for den senere utvidelse, som ble utført etter at hun var fratrudd. Moder Humbeline byttet i 1919 stillingen i Oslo med priorinnestillingen i Kristiansand. Etter tre års virke her, var hun i seks år priorinne i Fredrikstad til sin avskjed i 1928. Hun hadde da tjenstgjort som St. Josephssøster i meget over 50 år. I de senere år nød hun sitt otium på Vår Frue Villa, men det siste

året var hun syk på Vår Frue Hospital. Moder Humbeline var en sjelden dyktig og varmhjertet kvinne som gikk helt opp i sin gjerning. I årenes løp vant hun seg mange venner også utenfor katolske kretser. Hun ble i høy grad aktet og avholdt av hospitalets pasienter og læger, ikke minst de kvinnelige læger, som ikke glemte at Vår Frue Hospital under moder Humbelines framsynthet og forståelsesfulle ledelse, var det første hospital i Norge som åpnet for kvinnelige læger. Ved Vår Frue Hospitals 50 års jubileum i 1933 var moder Humbeline gjenstand for megen oppmerksomhet.»

Begravelsen fant sted d. 24. ds. og hadde selvfølgelig samlet stor deltagelse. Fredrikstad- og Kristiansandmenighetene var representert av sokneprestene A. Høgh og pater D. Boers, ellers var hele den herværende geistlighet forsamlet i koret. Pastor Sund holdt talen over den avdøde og brakte henne alles takk for den selvforglemmende og oppofrende måte hun hadde tjent Kirkens sak herhjemme. Et stort følge ledsaget henne på hennes siste ferd til graven på Vår Frelsers Gravlund. R. I. P.

Elbjørg Larsen,

Likeså vemodig som smertelig overraskende kom budskapet om at vår kjære Elbjørg Larsen døde den 17. jan. etter noen få dagers sykdom. — Stillfarende og beskjedne som Elbjørg Larsen var i all sin ferd, gjorde hun seg kanskje ikke så bemerket i videre kretser, men vi som kjente henne, kunne ikke unngå å holde av henne. I den korte tid hun fikk lov å leve iblant oss, sviktet hun aldri den sak hun med ungdommelig glød og hellig iver var gått inn for ved sin konversjon for litt over 5 år siden. Helt til nå i høst var hun medlem av Maria-kongregasjonens styre, i de siste år som kasserer. Alle kongregasjonens medlemmer satte pris på henne for hennes hjelpsomhet og vennlighet mot alle og enhver, og minnet om hennes lyse smil og milde vesen vil lenge bli bevart iblant oss.

Mariakongregasjonen lot feire stille requiemsmesse for henne mandag den 19. jan. og høytidelig requiemsmesse i St. Olavs kirke torsdag den 22. jan. — Deretter ble hun under stor deltagelse begravd på Østre Gravlund, hvor pastor Sund forrettet.

Vi ønsker hellig fred over hennes minne!

Mariakongregasjonens sekretær.

Herhjemme —

Oslo. O. K. Y. avholdt generalforsamling den 11. januar 1942. Frammøtet var meget bra. Til stede var blant annet hs« høyverdig biskop Mangers, pastor Duin, og selv sagt også direktøren, pastor Sund. Årsberetningen ble forelagt ved André O. Bongard, likedan regnskapene, og funnet i orden. Så gikk man over til valget, hvorav det endelige resultat ble følgende: Rolf O. Sand, formann, Søren Juell, viseformann, Finn Barra, kasserer og Hermann Bongard, sekretær. Videre ble Hans og Anton Taxi suppleanter, henholdsvis 1. og 2. André O. Bongard gikk ved denne generalforsamling av som styremedlem og sekretær, etter at han, jeg tror det er i 3 år, hadde fungert som snart det ene,

snart det andre i styret, alt etter behovet, og bestandig i tillegg til sekretærjobben. Det falt selvfølgelig noen ord ved den anledning! Etter det eventuelt eventuelle, gikk man over til standardretten, og etter et hyggelig samvær, skiltes man ved 24-tiden, omhyggelig lettet for brødmerker.

H. B.

Oslo. Mariakongregasjonen feiret sin juletreffest onsdag den 14. jan. — Etter en kort andakt i St. Josephssostrenes kapell fulgte det selskapelige samvær i Foreningslokalet. Skjønt vi allerede var kommet over den ytterste grense for den egentlige juletid, tyvende-dagen, var selve julestemningen likevel så god som man kunne ønske seg den. Det er godt av og til å bli barn igjen og lytte til «tonen fra himlen», som forteller at «oss er en evig Frelser født». — Fra og med første onsdag i februar vil de regelmessige kapellmøter bli opptatt igjen, med foredrag som slutter seg til den serie som ble avbrutt i november. Felleskommunion vil finne sted som før 1. søndag etter hvert kapellmøte, og det selskapelige samvær 3. søndag i hver måned, så sant ikke noe uforutsett inntreffer.

Sekretæren.

Oslo. Teatergruppen holdt generalforsamling den 22. jan. Det var framme kun 22 medlemmer. — Av årsberetningen framgikk det at gruppen i år har oppført 2 stykker: «Katharina av Alexandria» på fastelavnsfesten, og på underholdningsaftenen i mai til inntekt for skolen: «De Attergløynde» på fellesbasaren i november måned. — Det avgående styre fremla forslag til arbeidsprogram for det nye år, som lover meget dersom det kan gjennomføres. — Det har i det hele vært et meget godt arbeidsår, hvilket formannen gjorde oppmerksom på, og han takket for det gode samarbeid og for den støtte vi har fått fra andre foreninger. — Ved valg ble formannen Kr. Tangstad gjenvalgt med 11 stemmer. Det øvrige styre ble som følger: Erling Mikkelsen — Inger Louise Abrahamsen — Alfred Taxt — Rolf Sand. — Suppleanter ble Anton Taxt og Harald Johansen. — Til revisor ble valgt Chr. Christensen. — Etter generalforsamlingen samlet medlemmene seg i foyeren til selskapelig samvær.

A. T.

Kristiansand. Nr. 3 av «St. Ansgars Sognebrev» er utkommet med et meget dekorativt «hode» med kirken og Kristusmonogrammet felt inn. Det må vel være «St. Olav» tillatt å komplimentere sin lokale kollega for den lyse og ualminnelig appellfylte tone, den holder sine små budskaper i — det må være umulig å la dens ord gå «ut av det andre øret» når de først er kommet inn ad øyet! — Julen har vært såre vellykket så vel hva kirkebesøket som foreningsfesten angår. St. Josefsøstrene har vært strålende hjelpsomme som tradisjonen er i Kristiansand, hvor moder Lætitia trofast og offervillig følger i moder Laurentias uselviske spor.

Moder Cosmasia 70 år.

Idet bladet skal i trykken erfarer vi at våre elskede og aktede St. Elisabethsøstres priorinne, den oppofrende og hjertensgode moder Cosmasia, fyller 70 år søndag 1. februar. Vi bringer henne på alle trossfellers vegner våre takkfulle lykkønskninger. Må Gud velsigne henne og hennes virke også i mange år framover!

Et lite kursus i kirkelatin.

XVII.

RÉGERE, å regjere, herske, styre: nutid.

- A. REGO jeg regjerer.
REGIS du regjerer.

REGIT han regjerer.
RÉGIMUS vi regjerer.
RÉGITIS dere regjerer.
REGUNT de regjerer.

- Denne 3. konjugasjon skiller seg fra de 3 andre ved sin betoning — aksenten finnes nemlig ikke i endelsene. Vi sier *amáre* (1. konj.), *vidére* (2. konj.), *audíre* (4. konj.) men *régere* (3. konj.).
Legg merke til infinitiv-endelsen, som er helt kort. Likeledes sier vi *amámus—amátis*, *vidémus—vidétis*, *audímus—auditus*, men *régimus—régitis*, hvor *i* i endelsen er kort.
- Siden vokalen i endelsene er kort, kalles denne konjugasjon for *konsonant konjugasjon*.

- B. En mengde verber hører til denne konsonant konjugasjon. Bøy følgende verber høyt. Da hører du hvor forskjellig de er fra A, E eller I verber:

benedicere å velsigne.
confidere å stole på, ha tillit til, forlate seg på.
confugere å henfly, ta tilflukt til.
credere å tro.
dicere å si.
diligere å elske.
dimittere å sende bort, la fare, forlate.
intelligere å forstå, begripe.
mittere å sende.
vadere å gå, vandre.
vivere å leve.

- C. *delictum* synd, feil.
nos vi, oss.
praesidium beskyttelse.
praedicare å preke.
quo? hvorhen?
sine (abl.) uten.
sub (akk. og abl.) under.

D. OPPGAVE.

- In Dómino confido.
- Quo vadis?
- Sine amico non potes bene vivere.
- Tu ergo, quid dicis?
- Tu credis in Fílium Dei?
- Quo ego vado, vos non potéstis venire.
- Ecce ego mitto ángelum meum.
- Sub tuum praesídium confúgimus.
- Delicta quis intélligit?
- Vivit Dóminus et benedíctus Deus meus.
- Nunc dimíttis servum tuum Dómine.
- Nos qui vivimus benedicimus Dóminum.
- Laudare, benedicere, praedicare.
- Díligit misericórdiam et júdicium.

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo.